

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

✉: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 103/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

54/2008 (VIII. 04.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a **délegyházi lakos** Panaszos¹ 2008. június 17-én előterjesztett, **panaszára indult eljárásban** a 2008. augusztus 4-én – dr. Juhász Imre elnökhelyettes, testületi tag távollétében – megtartott zárt ülése alapján **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93/A.§-ának (6) bekezdése szerint állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

Panaszos a vele szemben 2008. június 14-én, Balatonfüreden történt rendőri intézkedés, illetve az azt megelőzően őt ért „közlekedési atrocitás” tárgyában terjesztett elő panaszt, melyben kérte, hogy ügyét a Testület vizsgálja ki. Panaszát a Testület 2008. június 17-én érkezett.

Megállapítható, hogy a panaszos kérelmét az Rtv. 93. § (1) bekezdésében foglalt határidőn belül nyújtotta be, ezért azt érdemben vizsgálni kell.

I.

A panaszos beadványában előadja, hogy 2008. június 14-én délelőtt, 8 óra körül személygépkocsijával Balatonfüred irányába – egy ott megtartandó sportrendezvényre – közlekedett a 71. sz. főúton, amikor egy civil személygépkocsi elé vágott, és annak civil

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

ruhás sofőrje őt kézjelzéssel lassításra és megállásra szólította fel. Panaszos, mivel rendőri intézkedésre utaló körülményt nem tapasztalt, egy esetleges trükkös lopástól vagy rablástól tartva e jelzéseknek nem tett eleget. Személygépkocsijával próbált úticélja felé továbbhajtani, ennek során azonban az őt követő civil jármű (melynek sofőrje egy láthatósági mellényt is mutogatott) többször veszélyesen megelőzte, elévágott, és próbálta őt az útról leszorítva hirtelen fékezésekkel, illetve keresztbe fordulással megállásra kényszeríteni. A panaszos szerint a civil jármű sofőrjének ezen magatartása többször veszélyeztette a panaszos, illetve a szembe jövő forgalom biztonságát. A panaszos állítása szerint, mindezek hatására, még kevésbé gondolta úgy, hogy vele szemben hivatalos rendőri intézkedést szándékoznak foganatosítani; ezért a civil járművet többször visszaelőzte, kikerülte, ügyelve arra, hogy lehetőleg ne szegje meg a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) szabályait.

Balatonfüred belterületére érve a civil jármű sofőrje már nem próbálta megállítani a panaszost, hanem folyamatosan haladt, előtte balra tartva. Mikor a panaszos észrevette, hogy úticélján túlhaladt, egy mellékutcaba kanyarodott, és ott egy parkolóban megfordult, hogy visszafelé, a rendezvény helyszínére induljon. Ekkor azonban észrevette, hogy a korábban őt követő civil jármű vele szemben közlekedik, majd keresztben elévág. A panaszos – állítása szerint – alacsony sebességgel közlekedett, ezért személygépkocsija kormányának balra rántásával el tudta kerülni az összeütközést. Ennek következtében azonban a járműve bal első gumiabroncsa kiszakadt, valamint egyéb alkatrészei is megsérültek (anyagi kára a panasz szerint kb. 50 000 Ft).

Panaszos járművével leparkolt az út melletti parkolóba, ahova a civil jármű is követte. Ott annak sofőrje kiszállt, és számonkérő hangnemben azt kérdezte a panaszostól, hogy „mit képzelsz magad, hogy három autót megelőz ott, ahol csak ötvennel lehet menni”, majd felszólította, hogy adja oda az iratait. Panaszos erre megkérdezte tőle, hogy kicsoda ő, és miért veszélyeztette a közúti közlekedést. A civil ruhás személy felvette a „police”, „rendőrség” feliratú láthatósági mellényt, és közölte a panaszossal, hogy nem állt meg az ő rendőri jelzésére, valamint ismételt felhívta, hogy igazolja magát. Mivel a civil ruhás személy magát az Rtv. 20. §-a, illetve a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 4. § (1)–(2) bekezdései szerint nem igazolta, egyedül a láthatósági mellényt viselte, a panaszos közölte vele, hogy amíg ezt meg nem teszi, ő nem tekinti intézkedő rendőrnek, és nem fogja igazolni magát. A civil ruhás személy erre tájékoztatta a panaszost, hogy megtagadta a rendőri igazoltatást, és ezért előállítására fog sor kerülni. Panaszos azonban, ezzel nem törődve, járművéből elővette a kerékpárját, hogy azzal haladjon tovább az úticéljául szolgáló rendezvényre. A civil ruhás személy ekkor közelebb lépett hozzá, és közölte vele, hogy amennyiben nem várja meg a rendőri intézkedést, testi kényszert fog vele szemben alkalmazni. A panaszos ekkor ismét felhívta őt, hogy igazolja magát, különben a testi kényszer alkalmazása jogellenesnek fog minősülni. Mivel a civil ruhás személy ennek még ekkor sem tett eleget, a panaszos megpróbálta kerékpárján elhagyni a helyszínt; mire a civil ruhás személy az ő jobb karját megfogta, hátracsavarta, és megfélemlítő hangon azt kiabálta neki, hogy elő lesz állítva, ha ellenszegül a rendőri intézkedésnek. A panaszos a testi kényszer alkalmazása miatt segítségért kiabált.

Néhány perc elteltével egy motoros rendőr érkezett a helyszínre, és felszólította a panaszoszt, hogy igazolja magát. A panaszos ugyan furcsállta, hogy miért őt igazoltatják, de a felszólításnak eleget tett, majd ezt követően kérte a motoros rendőrt, hogy hívja fel a civil ruhás személyt rendőri minőségének igazolására. A motoros rendőr erre azt felelte, hogy ő ezt nem teheti, mivel a civil ruhás személy az ő felette. Időközben egy másik motoros rendőr is a helyszínre érkezett, és nekik a civil ruhás személy elmondta, hogy a panaszos szabálytalanul előzött, majd nem volt hajlandó megállni a rendőri jelzés ellenére, hiába próbálta őt gépkocsijával többször megállásra kényszeríteni.

Az igazoltatás során a motoros rendőrök rádión egyeztették a panaszos adatait a központtal, majd kiadták azokat a civil ruhás személynek. Ekkor a panaszos látta, hogy a civil ruhás személy megmutatja szolgálati igazolványát a motoros rendőröknek, azonban mikor megpróbált közelebb hajolni, hogy az igazolványt ő is láthassa, a civil ruhás személy ismét kiabálni kezdett vele, felszólította, hogy álljon hátrébb, és az igazolványát becsukta előtte. A panaszos ezt kikérte magának, és közölte a civil ruhás személlyel, hogy amíg előtte nem igazolja magát, addig ő a számára „csak egy senki”, és ne utasítgassa semmire. A civil ruhás személy a sértegetésre fenyegető hangnemben azt válaszolta a panaszosnak, hogy „majd a bíróságon találkozunk”, és ott megtudja, hogy ki ő, majd szólt a motoros rendőröknek, hogy taszítsák el a panaszoszt a közeléből. A panaszos szerint a civil ruhás személy ezt követően még röviden megbeszélt néhány dolgot a motoros rendőrökkel arról, hogy mit írjanak bele a jelentésbe, majd sürgős dolgára hivatkozva elhagyta a helyszínt. A panaszos közölte a motoros rendőrökkel, hogy a civil ruhás személy ellen feljelentést kíván tenni, mire ők elmondták, hogy az illető a Balatonalmádi Rendőrkapitányságon dolgozik, majd engedték a panaszoszt eltávozni a helyszínről, de nevét ekkor sem közölték.

A beadványban foglaltak alapján a panaszos sérelmezi, hogy a civil ruhás személy magatartása megsértette az Rtv. 15. § (1) bekezdését (Az arányosság követelménye), a 20. §-t (Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai), a 47. §-t (Testi kényszer), az 51. § (3) bekezdését (Útzár, megállásra kényszerítés), valamint a Szolgálati Szabályzat 3. § (6)–(7) bekezdéseit (Intézkedési kötelezettség), a 4. § (1)–(2), illetve (4) és (6) bekezdéseit (A szolgálati fellépés módja), a 41. § (1) bekezdését (Feltartóztatás), az 57. § (1) bekezdését (A kényszerítő eszközök, Általános szabályok), illetve az 59. § (1) bekezdését (Testi kényszer). Kifogásolja továbbá az említett személy szakmai hozzá nem értését, arrogáns és fellengzős viselkedését, illetve, hogy a civil ruhás személy megszegte a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.), valamint a KRESZ szabályait azzal, hogy őt, illetve más a közúton közlekedőket veszélybe sodort. Ezek miatt a cselekmények miatt a panaszos feljelentést is tett. Sérelmezi azt is, hogy az intézkedő motoros rendőrök a civil ruhás személynek kiadták az ő adatait, miközben ő végig nem győződhetett meg az illető rendőri minőségéről. A panaszos nem cáfolja azt, hogy elkövethetett közlekedési szabálysértést, és ezért kész vállalni a felelősséget, de a vele szemben foganatosított intézkedéseket ennek fényében is szabálytalannak és alapjogait sértőnek tartja. Végül kilátásba helyezi, hogy amennyiben a Veszprém Megyei Rendőrfőkapitányság nem hajlandó a személygépkocsijában a szabálytalan intézkedés miatt

keletkezett anyagi kárának megtérítésére, a kárigényt polgári peres úton fogja érvényesíteni.

Mindezek alapján kéri a Testület vizsgálatát.

A panaszos beadványát a Testülethez, valamint a Veszprém Megyei Rendőrfőkapitányságra is továbbította. Emiatt a Veszprém megyei Rendőrfőkapitány az Rtv. 93/B. §, illetve a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény szabályai alapján közigazgatási hatósági eljárást indított; a Testület megkeresésére azonban – a panaszos értesítése mellett – az eljárást felfüggesztette, és a panaszügyet, az azzal kapcsolatban keletkezett iratokkal együtt, a Testülethez áttette, panasz eljárás lefolytatása végett.

II.

A panasz kivizsgálása során, a rendőrség által közölt adatok és információk alapján az alábbiakat lehetett megállapítani:

A Veszprém Megyei Rendőrfőkapitány tájékoztatójából kiderül, hogy a panaszolt rendőri intézkedést a Balatonalmádi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály, Vizsgálati Alosztályának r. alezredes vezetője foganatosította. Közli továbbá röviden a panasz tartalmát, az áttétel tényét, illetve, hogy az intézkedő rendőr, és a helyszínre érkező motoros rendőrök is jelentést készítettek az esetről – amelyeket tájékoztatójához csatolva a Testület számára megküldött. Továbbá a Testület ezirányú kérdésére tájékoztatja a Testületet arról, hogy az intézkedést szolgálatban lévő, de jelzés nélküli szolgálati gépkocsit használó kollégájuk végezte a panaszossal szemben.

A helyszínre érkező motoros rendőr jelentése szerint 2008. június 15-én, 08:10 perckor utasítást kapott, hogy társával együtt menjen a 71 sz. főútra, mivel ott egyik kollégájuk (Balatonalmádi ügyelete) meg akart állítani egy Balatonfüred irányába közlekedő személygépkocsit, ami nem volt hajlandó megállni. A motoros rendőrök útközben értesítést kaptak arról, hogy az érintett személygépkocsi már az egyik balatonfüredi étterem parkolójában van, ezért ők is odahajtottak. A helyszínen az említett intézkedő r. alezredest látták, amint civil ruhában, láthatósági mellényben visszatart egy férfit, aki egy kerékpárral el akart menni a helyszínről. A motoros rendőr igazoltatta a panaszost, aki a rendőri felszólításnak eleget tett. A motoros rendőröknek a r. alezredes elmondta, hogy az ő személygépkocsijával meg akarta állítani a panaszos járművét, mivel gyorsan közlekedett. Ennek a panaszos nem tett eleget, ezért követte, és közben értesítette az esetről az ügyeletet. A motoros rendőr is megállapítja, hogy a r. alezredes civil szolgálati személygépkocsival közlekedett. A motoros rendőr meghallgatta a panaszost is, aki elmondta neki, hogy a körülményekből adódóan nem tudhatta, hogy a r. alezredes rendőr, ezért a jelzéseinek nem tett eleget. Az étterem parkolójában azért kényszerült megállásra, mert járműve bal első kereke defektet kapott. A helyszínről pedig azért akart elmenni, mert a r. alezredes nem igazolta rendőri minőségét. A jelentés szerint a r. alezredes a helyszínen közölte a panaszossal, hogy ellene szabálysértési feljelentést tesz. A panaszos pedig közölte a r. alezreddel, hogy az ügyészségen fog ellene feljelentést

tenni. Végül megemlíti a jelentés, hogy a panaszos az intézkedés alatt többször „szidalmazta” a civil ruhás r. alezredest.

Az intézkedő civil ruhás r. alezredes jelentése szerint az említett napon 07:45 perckor a Rendőrkapitányságról Alsóörsre indult, szolgálati feladata ellátására. Káptalanfüred belterületén észlelte, hogy a panaszos járműve, az egymás után, megengedett haladási sebességgel közlekedő kocsisor végéről nagy sebességgel előzésbe kezd, és megelőzte az előtte haladó négy járművet. A r. alezredes észlelte ezt a szabálytalanságot, ezért a panaszost meg kívánta állítani, hogy őt igazoltathassa. A lakott területéről kiérve megelőzte a panaszos járművét, és karjelzéssel lassításra és megállásra szólította fel. Erre a panaszos lassított, de megállni nem volt hajlandó, visszahelyezte a r. alezredest, és tovább hajtott. A r. alezredes tovább követte a járművet, és karjával folyamatosan jelezte, hogy lassítson, illetve álljon meg. Eközben a Balatonalmádi Rendőrkapitányság ügyeletétől rádióan segítséget kért. A jelentés szerint Balatonfüreden a panaszos személygépkocsijával az egyik étterem parkolójába kanyarodott, mert bal első kereke defektet kapott, és továbbhaladni nem tudott. Ekkor a r. alezredes a jármű mögött leparkolt és abból kiszállva felvette láthatósági mellényét, majd a panaszoshoz lépett, szolgálati igazolványát neki felmutatta, és felhívta, hogy igazolja magát, valamint kérdőre vonta, hogy korábbi jelzéseit miért hagyta figyelmen kívül. A panaszos a felszólításra személyi okmányait nem adta át, és közölte a r. alezreddel, hogy ő a számára nem rendőr, mert „sárga mellénye bárkinek lehet, még egyenruha sincs rajta, hagyja őt békén”. A r. alezredes erre közölte vele, hogy értesítette a rendőrfőnököt, aki már úton van ide, majd „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával felszólította a panaszost, hogy ne hagyja el a helyszínt, és ha a törvényt sértést folytatja, előállítására fog sor kerülni. A panaszos azonban elővette a kerékpárját, és közölte, hogy nem várja meg a rendőrt. Mikor a kerékpárral megpróbálta elhagyni a helyszínt, ennek megakadályozása érdekében a r. alezredes az Rtv. 47. § alapján vele szemben testi kényszert alkalmazott: jobb alkarját megfogta, és visszatartotta. Ennek során személyi sérülés nem történt. Ekkor érkezett a helyszínre az első motoros járőr. Neki a r. alezredes igazolta magát, és tájékoztatta őt, hogy a panaszos a többszöri felszólítás ellenére az igazoltatást megtagadta. A motoros járőrnek azonban a panaszos átadta az iratait, magát igazolta, személyi adatait azonosítani tudták; utóbb tehát eleget tett a rendőri intézkedésnek, ezért előállítására nem került sor. A r. alezredes a panaszos ellen szabálysértés miatt feljelentést tett, majd 08:30 perckor az intézkedést befejezte, további szolgálati feladatai teljesítésére továbbhaladt, az intézkedés alá vont panaszos pedig a helyszínről távozott.

III.

Az Rtv. 15.§-ának (1) bekezdése kiemeli, hogy a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával (arányos eljárás). Ugyanakkor az Rtv. 17.§-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a Rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

A konkrét panasz kapcsán – a Testület álláspontja szerint – a kifogásolt rendőri intézkedések érintették a panaszos élethez, testi épséghez, a tisztességes eljáráshoz, valamint tulajdonhoz fűződő jogát, továbbá emberi méltóságát és személyes szabadságát.

1) Az élethez, testi épséghez fűződő jog érintettsége kapcsán a Testület azt állapította meg, hogy annak korlátozására indokolatlanul, a jogszabályoknak nem megfelelően és az arányosság kereteit túllépve került sor.

Az Rtv. 13.§-ának (1) bekezdése szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. A Szolgálati Szabályzat 3.§-ának (1) bekezdése ugyancsak előírja, hogy bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli. Az iratokból megállapítható, hogy a panaszügyben a rendőrség intézkedésére egy, a rendőrség által észlelt szabálysértés miatt került sor.

A tárgybeli esetben a kifogásolt intézkedés megkezdésére vonatkozóan alkalmazni kell az Rtv. 51.§-ának (3) bekezdését, mely szerint a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, valamint a bűncselekmény elkövetőjének elfogása érdekében - ha járművel menekül - a Rendőrség mások személyét és biztonságát nem veszélyeztetve a járművet követheti és megállásra kényszerítheti (megállásra kényszerítés). A KRESZ 6.§-a (2) bekezdésének a) pontja értelmében ha a rendőr a forgalmat nem útkereszteződésben irányítja, a járművek megállítására – menet közben a megkülönböztető fényjelzést használó gépkocsiból, illetve motorkerékpárról ad jelzést, karjának, fehér szegélyű piros tárcsának, piros vagy fehér fényű lámpának fel-le mozdításával, illetőleg hangszórón vagy a megállásra felhívó szövegű felirattal.

A fenti jogszabályi rendelkezésekből az következik, hogy a közúton megállásra kényszerítés kizárólag bűncselekmény elkövetőjének elfogása érdekében, megkülönböztető fény- és hangjelzést használó szolgálati gépkocsiból, tárcsa (lámpa) vagy karjelzés használatával és esetlegesen a felhívásra szolgáló hangszóró használatával hajtható végre jogszerűen és előírászerűen – nyilvánvalóan a közelben közlekedő más személyek életének, testi épségének és vagyonbiztonságának fokozott védelme érdekében. A panaszolt esetben a rendőri jelentésekből is kitűnik, hogy panaszossal, mint szabálysértés (tehát nem bűncselekmény) feltételezett elkövetőjével szemben kívánt a panaszolt rendőr intézkedni, amikor megkísérelte megállítani, bűncselekményre utaló körülmény ugyanakkor nem merült fel. Az is egyértelműen megállapítható, maga a rendőri jelentés rögzíti, hogy a panaszost több alkalommal is megállásra, lassításra próbálta készíteni az intézkedő rendőr, aki ugyancsak egyértelműen megállapíthatóan egy civil (tehát a rendőrségi szolgálati minőségre egyáltalán nem utaló) gépkocsival közlekedett, illetve a jogszabályban előírt, a megállásra szolgáló eszközök nem voltak a birtokában.

A rendelkezésre álló adatokból egyértelmű, hogy az intézkedni próbáló rendőr magatartása a panaszos által félreérthető volt, az intézkedő rendőr rendőri minőségére semmi sem utalt.

Mindezekre tekintettel a Testület úgy foglalt állást, hogy – noha az intézkedő rendőr részéről tapasztalt szabálysértés lehetőséget biztosított a panaszossal szemben történő intézkedésre, annak jogszabályi feltételei azonban az adott körülmények között és forgalmi helyzetben nem álltak fenn, egyúttal tehát a panaszolt rendőr a fent hivatkozott jogszabályi rendelkezések megsértésével próbált intézkedni a panaszossal szemben. A Testület megjegyzi, hogy az intézkedő rendőr számára számos más lehetőség is rendelkezésre állt volna a végrehajtott intézkedés helyett (feljelentés rendszám alapján, segítség kérése, követés, majd megállását követően intézkedés...). Továbbá a civil ruhás rendőr annak ellenére próbált intézkedni a panaszossal szemben, meglehetősen félreérthető módon és ezáltal veszélyes körülmények között, hogy az észlelt szabálysértés (gyorshajtás) bizonyítására a saját észlelésén kívül semmiféle más eszköz (tanúk, járőrtárs, sebességmérő készülék, fotó- vagy videofelvétel) nem állt a rendelkezésére. A Testület ezzel összefüggésben felhívja a figyelmet a Szolgálati Szabályzat 3.§-ának (4) bekezdésére, mely szerint a meghatározott szolgálati feladat végrehajtása során észlelt vagy tudomására jutott kisebb súlyú cselekmény esetén a rendőr meghatározott szolgálati feladatának teljesítését folytatja, a rendőri intézkedés szükségességét azonban haladéktalanul köteles jelenteni előljárójának vagy a legközelebbi rendőri szerv ügyeletesének. A közbiztonságot, közrendet súlyosan veszélyeztető magatartás észlelése esetén intézkedést kell kezdeményeznie. A Testület álláspontja szerint az intézkedő rendőrnek mindezeket, - tehát azt, hogy mi állhat arányban az észlelt szabálysértéssel, annak súlyával illetve saját maga, a panaszos és más, arra közlekedők személyi- és vagyonbiztonságával – mérlegelni kellett volna.

2) A jogbiztonság alkotmányos követelményével összefüggésben kellett értékelni az egyes intézkedések szabályszerűségét és szakszerűségét. Ennek során a Testület azt állapította meg, hogy az intézkedő rendőr szolgálati adatainak közlése – még ha igazolványát fel is mutatta a panaszosnak – nem felelt meg az Rtv., valamint a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezéseinek – holott az fokozottan indokolt lett volna. Továbbá a kényszerítő eszköz alkalmazásáról jelentés nem készült, a Szolgálati Szabályzat 57.§-ának (3) bekezdése szerinti eljárásra sem került sor, egyúttal a panaszost a panasz lehetőségéről, előterjesztésének módjáról nem tájékoztatták.

Az Rtv. 20.§-ának (1) bekezdése szerint a rendőrt az intézkedés során az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. A rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az Rtv. V. és VI. fejezetében foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről. A rendőr köteles - ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti - intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ha a rendőr szolgálati igazolványának vagy azonosító jelvényének

felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni.

A Szolgálati Szabályzat 4.§-ának (1) bekezdése szerint a rendőr az intézkedést - ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti - a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Az intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti - szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét is felmutatja. Ha a fenti közlés, illetve a szolgálati igazolvány vagy az azonosító jelvény felmutatása a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, azt az intézkedést követően kell megtenni. A rendőri intézkedés eredményességét a meghatározott információk előzetes közlése, illetve a szolgálati igazolvány vagy az azonosító jelvény felmutatása akkor veszélyezteti, ha a közlés vagy a felmutatás időigénye az intézkedés megtételét lehetetlenné teszi, vagy annak eredményességét aránytalan mértékben veszélyezteti.

Egymásnak ellentmond a panaszos előadása és az intézkedő rendőr jelentése a tekintetben, hogy a panaszos megállását követően – amikor az eljáró rendőr intézkedés alá vonta – megtörtént-e a szolgálati igazolvány felmutatása. A rendőri jelentésben az intézkedő rendőr úgy nyilatkozik, hogy „a rendőrségi szolgálati igazolványomat neki felmutattam és igazolásra szólítottam fel”. Ezzel szemben a panaszos végig arra hivatkozik, hogy az intézkedő rendőr magát nem igazolta, ezért végig kétségei voltak, hogy vele szemben az intézkedés jogszerűen történik-e, így a felszólításoknak (igazolás, helyszínen maradás) nem engedelmeskedett.

Abban a tekintetben egybehangzó a panasz és a rendőri jelentés, hogy a panaszos már csak a kiérkező egyenruhás, motoros járőrnek igazolta magát, ez esetben azonban rögtön az első felszólításra. A panasz és a jelentés összevetéséből ugyanakkor az is megállapítható, hogy az intézkedő rendőr sem az intézkedés kezdetén, sem azt követően (még ha igazolványát fel is mutatta) nem közölte a nevét és az azonosító számát, még a panaszos többszöri határozott kérésére sem. A panaszosnak csupán annyit sikerült kiderítenie a motoros járőröktől, hogy az a személy, aki vele szemben intézkedett a Balatonalmádi Rendőrkapitányságon teljesít szolgálatot.

Az eset összes körülményét értékelve a Testület rámutat, hogy a panaszos:

- aki korábban maga is hivatásos állományú rendőrtiszt volt – az átlagosnál jóval pontosabban tudta, tudhatta hogy ellenszegülése és elutasító magatartása milyen következményekkel járhat, az akár kényszerítő eszköz alkalmazását és előállítását is eredményezheti;
- a később kiérkező és egyenruhában intézkedő motoros rendőröknek késedelem nélkül igazolta magát;
- pontosan feljegyezte és a panaszban közölte a vele szemben intézkedő motoros rendőrök azonosítóját, a rendőrmotor rendszámát, továbbá a civil gépkocsi rendszámát – ugyanakkor a vele szemben intézkedő civil ruhás és civil gépjárművel közlekedő rendőr szolgálati adatai már csak a panaszeljáráásban derültek ki.

Az is egyértelműen megállapítható volt, hogy a gépjárművek megállását követően – az igazoltatás kezdeményezésekor – nem merült fel olyan körülmény, ami az Rtv. rendelkezései szerint a rendőri intézkedés eredményességét veszélyeztette volna, tehát ami alapján a szolgálati adatok közlése és az igazolvány felmutatása mellőzhető lett volna.

A Testület – fentiek szerint – ugyanakkor megjegyzi, hogy (amennyiben az intézkedő civil ruhás rendőr az igazolványát valóban felmutatta) nem tartja életszerűnek, hogy egy volt rendőr, magatartása következményeinek tudatában megtagadja az igazolást, majd a később kiérkező, immár egyenruhás rendőröknek haladéktalanul igazolja magát, illetőleg az esetben érintett valamennyi rendőr és rendőrségi gépjármű adatát feljegyzi, kivéve a vitatott módon intézkedő civil ruhás rendőrt, akinek az eljárását elsődlegesen panaszolja. Az sem elhanyagolható körülmény, hogy a panaszossal szemben kizárólag a közlekedési szabálysértéssel összefüggésben történt feljelentés, a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség miatt nem, holott ha elfogadjuk a rendőri jelentés tartalmát, akkor a panaszos magatartása ezen szabálysértés elkövetését egyértelműen megalapozza és kimeríti (nem igazolta magát és a helyszínről a felszólítás ellenére el akart távozni). A Testület álláspontja szerint mindezek a körülmények közvetetten a panaszos álláspontját látszanak alátámasztani.

Figyelemmel arra, hogy a panaszos és az intézkedő rendőr leírása abban a vonatkozásban, hogy a rendőr a szolgálati igazolványt felmutatta-e, egymásnak teljesen ellentmond és egyéb körülmény (pl. jelenlévő tanú[k], a felek elmondásában lévő ellentmondás) sem tudja igazolni az egyik fél álláspontjának valódiságát, ezért ezzel összefüggésben a Testület nem tudott egyértelműen állást foglalni – a fenti kételemek megfogalmazásán túl, melyek elsősorban a rendőri jelentés állításaival hozhatók kapcsolatba.

Az Rtv. fentiekben ismertetett rendelkezései szerint, ha a szolgálati igazolvány felmutatása az előírt módon nem történt meg, akkor az intézkedő rendőr eljárása több szempontból is súlyosan jogsértő volt. Az súlyosan sértette mind a jogbiztonság alkotmányos követelményét és ezen keresztül a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogát, továbbá sértette a panaszos személyes szabadságát és emberi méltóságát is – feltartóztatásával és a testi kényszer alkalmazásával összefüggésben, mivel ez esetben az említett kényszerítő eszköz alkalmazásának nem volt jogalapja az intézkedő, de magát és rendőri minőségét nem igazoló rendőr részéről. Ugyanakkor abban az esetben, ha a szolgálati igazolvány felmutatása megtörtént, úgy a panaszos magatartása volt jogellenes, mivel az Rtv. 19.§-ának (1) bekezdése szerint a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható. Ez a körülmény pedig indokolhatta a később alkalmazott kényszerítő eszközt. A panasz és a rendőri jelentés közötti ellentmondások tisztázatlansága miatt azonban a Testület ebben a vonatkozásban állásfoglalását mellőzte, így a tisztességes

eljáráshoz való jog ebben a vonatkozásban felmerülő sérelme, a személyes szabadság megsértése és az panaszos emberi méltóságának sérelme kérdésében nem foglalt állást.

Ha az intézkedő rendőr fel is mutatta az igazolványát az igazoltatás kezdeményezésekor, azt a Testület a rendelkezésre álló adatokból egyértelműen meg tudta állapítani, hogy szolgálati adatainak olyan jellegű egyértelmű közlésére, mely a későbbi beazonosíthatóságát szolgálta volna bizonyosan nem került sor, noha azt az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat rendelkezései egyértelműen előírják. Ugyancsak nem történt semmiféle felvilágosítás az intézkedés alá vont részére panaszjogának gyakorlásáról és annak lehetőségéről. Ezt a Testület álláspontja szerint különösen indokolták volna azok a körülmények is, hogy a panaszos gépkocsijában nem kizárhatóan az intézkedéssel összefüggésben anyagi kár keletkezett, illetőleg a panaszos több alkalommal is hangoztatta, hogy jogorvoslattal kíván élni az intézkedéssel kapcsolatban. Mindez a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának súlyos sérelmét eredményezte.

A Testület arra is rámutat, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazásáról külön rendőri jelentés – összhangban a Szolgálati Szabályzat 58.§-ának (4) bekezdésével – nem készült, egyúttal a Szolgálati Szabályzat 57.§-ának (3) bekezdése szerinti eljárásra sem került sor („a kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr előjárója vizsgálja annak szükségességét, jogszerűségét, az arányosság követelményének megtartását”) vagy legalábbis az arról készült jelentés nem került a Testület birtokába. Amennyiben az intézkedő rendőr nem dokumentálta jelentéssel – a Szolgálati Szabályzatnak megfelelően – a kényszerítő eszköz alkalmazását, illetőleg nem került sor az 57.§ (3) bekezdése szerinti eljárásra ez ugyancsak sérti a vonatkozó előírásokat, egyúttal a jogbiztonság alkotmányos követelményének sérelmét is jelenti, mivel az intézkedéssel érintett személy vonatkozásában sérül annak a tisztességes eljáráshoz fűződő joga – egy, a Szolgálati Szabályzat által előírt lényeges eljárási garancia vonatkozásában.

3) A panaszos magántulajdon védelméhez fűződő joga kapcsán a panaszos gépkocsijában bekövetkezett anyagi kár (defekt és futómű sérülés) vonatkozásában a Testület kizárólag a panaszos állításaira tudott hagyatkozni, mivel a rendőri jelentések csak annyit jegyeznek meg, hogy „az autó jobb első kereke defektet kapott” és a panaszos lényegében ezért állt meg. Ezzel együtt a Testület álláspontja szerint egyáltalán nem zárható ki, hogy a megállítási kísérletek (padkára szorítás, hirtelen fékezésre kényszerítés) és a defekt között ok-okozati összefüggés van. Ez pedig a panaszos tulajdonhoz fűződő jogának sérelmét eredményezte, mivel – még abban az esetben is ha a közlekedési szabálysértést ténylegesen elkövette – a vele szemben megkísérelt megállításra kényszerítés indokolatlan, aránytalan és jogszerűtlen módon történt.

IV.

A Testület annak mérlegelésekor, hogy egy adott rendőri intézkedés jelentős mértékben sért-e alapjogot, nem csak azt vizsgálja, hogy az érintett alapjog adott módon való csorbítása általában milyen mértékűnek minősül, hanem az adott ügy egyedi körülményeire is figyelemmel van.

A Testület arra a következtetésre jutott, hogy a jogsérelem mértéke – a tárgybeli esetben, annak összes körülménye alapján – eléri azt a szintet, amely a Testület súlyos alapjogsérelmet megállapító állásfoglalását megalapozza.

Összegzésképpen megállapítható, hogy az eset valamennyi, a Testület által megismert körülménye alapján abban egyértelműen állást lehetett foglalni, hogy az intézkedő rendőr a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket megsértve, a megállításhoz előírt feltételek és eszközök hiányában próbálta a panaszost megállásra kényszeríteni (élethez, testi épséghez fűződő jog sérelme), továbbá – ha igazolta is magát – szolgálati adatainak egyértelmű és előírt közlését, továbbá a panaszjogra vonatkozó felvilágosítást elmulasztotta, holott mind a bekövetkezett anyagi kár, mind a panaszos több alkalommal hangoztatott igénye a jogorvoslat iránt – ezt mindenképpen indokolta volna. Fentiekén túl az intézkedő rendőr elmulasztotta az alkalmazott kényszerítő eszköz jogszabályok által előírt dokumentálását is (mindezek együttesen a jogbiztonság, tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelme), továbbá a panaszosnak anyagi kára keletkezett (tulajdonhoz fűződő jog sérelme).

Mindezek a megállapítások a Testület álláspontja szerint – a fenti indokok alapján mellőzve annak értékelését, hogy az igazolvány felmutatása megtörtént-e az intézkedés kezdetén – együttesen, de önmagukban is súlyos alapjogsérelmet okoztak a panaszosnak.

A Testület ezért a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdése alapján az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2008. augusztus 4.

Dr. Kaltenbach Jenő sk.
elnök

Fráterné dr. Ferenczy Nóra sk.
testületi tag

Dr. Féja András sk.
előadó testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf sk.
testületi tag

Megjegyzés: az országos rendőrfőkapitány 27232/6/2008 RP. Határozatával a panaszt elutasította. A határozatot – és annak indokolását – lásd a www.police.hu honlapon. (Feltöltés alatt!)

Független Rendészeti Panasztestület